



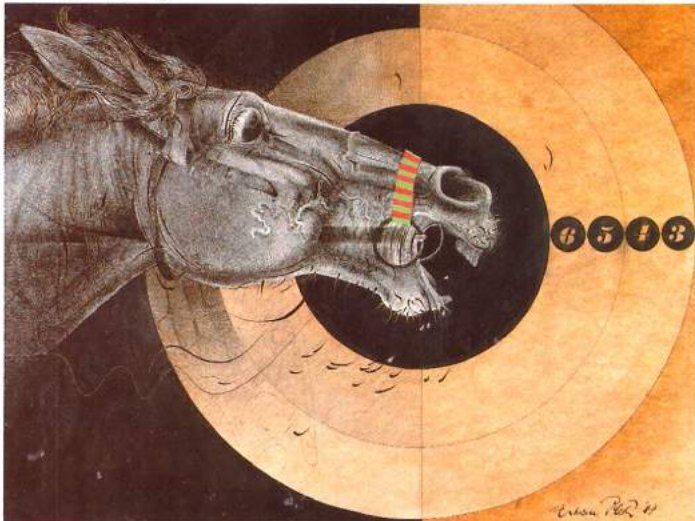
PLEHAN, slika Đ. Sedera

ostaci utvrđenih prapov. naselja. U predjelu Međine uočeni su tragovi ant. zgrada (vjerojatno naselje iz rim. doba). Na Đurića groblju pronađeni su fragmenti ranokršć. (ulomci pluteja, imposta i pilastra) i dijelovi starohrv. crkv. kamenog namještaja (kapiteli, ulomci pluteja, pilastra, greda i zabata) s bogatim pleternim ukrasom. Nađeni su dijelovi natpisa, među njima jedan s Kristovim imenom. Na položaju Starčevića njive nađeni su rim. i starohrv. grobovi, a na Brežinama starohrv. grobovi s nakitom. U Plavnu je pronađen i ulomak istočnogotske fibule (VI. st.). Najveće groblje — starohrv. i srednjovj. sa stećcima — nalazi se na položaju Đurića groblja i okolnim česticama. Tu je pronađeno dosta nakita (uglavnom naušnica), potom oružje i oruđe. Nad gudurum Tukleča nalaze se ostaci srednjovj. utvrde, tzv. Turske kace, građene u više navrata.

LIT.: S. Gunjača, *Tiniensia archaeologica—historica—topographica*, I. i II, SHP, 1958, 6, str. 124—162 i 1960, 7, str. 7—18. — D. Jelovina, *Starohrvatske nekropole*, Split 1976. — Z. Gu.

**PLAVŠIĆ, Dušan**, publicist i kolekcionar (Vinkovci, 23. IV. 1875 — Zagreb, 18. XII. 1965). Studirao je na Trgovačkoj akademiji u Beču. Bio je bankovni ravnatelj u Zagrebu; 1901—06. živio u Sarajevu. Jedan je od glavnih sudionika hrv. likovne moderne. Sudjelovao je u pokretanju časopisa »Mladost« (1898) i »Život« (1900), organiziranju Hrvatskoga salona i izdavanju istoimene publikacije. Objavljivao je rasprave o problemima moderne umjetnosti i prikaze o hrv. umjetnicima (V. Bukovac, R. Frangeš-Mihanović, M. Rašica, F. Kovačević) u »Savremeniku«, »Hrvatskoj njivi« i drugim periodicima. Bio je izaslanik na Izložbi umjetnosti i umjetnog obrta naroda Austro-Ugarske Monarhije u Petrogradu (1899/90), gdje je u časopisu »Iskustvo hudožestvenaja promyšlenost« tiskao studiju o hrv. umjetnosti. God. 1919. izabran je za predsjednika Hrvatskoga društva umjetnosti. Posjedovao je vrijednu zbirku umjetnina: djela hrv. umjetnika, poglavito slike i grafike (F. Quiquerez, N. Mašić, V. Bukovac, C. Medović, Lj. Babić, M. Uzelac, I. Meštrović), plastiku iz rim-

Z. PLEŠE, *Velika nagrada*



skoga doba, slike venecijanske škole i predmete umj. obrta. Djela iz nje-gove zbirke nalaze se u zagrebačkim galerijama i zbirkama.

BIBL.: *Secession*, Slavonische Presse, 1898, 244; *Moderna umjetnost i izložba društva hrvatskih umjetnika u Zagrebu*, Sloboda, 26. I. 1899; *Petrogradska izložba*, Život, 1900, 5; *Hrvatski umjetnički pokret*, Nada (Sarajevo), 1902, 5—11; *Izložba Društva umjetnosti u Zagrebu 1902*, ibid., 1902, 19—21; *Historijat osujećene umjetničke izložbe u Sarajevu*, Svjetlo, 1904, 44.

LIT.: V. Lunaček, *Hrvatske privatne zbirke*, Savremeni, 1915, 7—8. — S. Marijanović, *Fin de siècle hrvatske Moderne*, Osijek 1990. V. Fo.

**PLAZZERIANO, Marta**, keramičarka (Osijek, 5. V. 1904 — 16. XII. 1992). Studirala 1922—24. na Akademiji u Zagrebu (T. Krizman, H. Juhn) i 1924—26. na keramičkoj školi u Teplicama u Češkoj; 1928. usavršava se u Berlinu (O. Douglas-Hille, L. Gries). God. 1926. prakticira u manufakturi porculana u Sèvresu, a 1930—33. u tvornici kamenine u Frankfurtu na Odri. Radi dekorativnu i uporabnu keramiku jednostavnih oblika, u tehnici terakote i fajanse, uz primjenu tonskih ocatlina. Kreirala je niz velikih vaza, amfora, zdjela i sl. kao ukras različitih arhit. objekata (u Zagrebu, na Brijunima). Samostalno izlagala u Zagrebu.

LIT.: O. Klobučar, *Moderne kroatiscie Keramik* (katalog), Wien 1956. — S. Staničić, *Suvremena hrvatska keramika* (katalog), Zagreb 1984. — M. Baričević, *Marta Plazzeriano* (katalog), Zagreb 1988. Ma. B.

**PLEHAN**, franjevački samostan, oko 10 km JJ od Dervente. Neoromanička crkva sagrađena 1898. po nacrtima J. Vančaša; strop je oslikao M. Antonini. U unutrašnjosti crkve, obnovljenoj nakon 1980, nalazila su se djela F. Kršinića, Z. Grgića, Đ. Sedera, I. Šiška, V. Michielija, Ž. Janeša, F. Šimunovića; u prezbiteriju su bili vitraji I. Dulčića, a na pročelju vitraji Đ. Sedera. — Samostan je podignut 1932. prema projektu K. Paržika. Samostanska Umjetnička zbirka sadržavala je više od 550 umjetnina, pretežno na teme Krista i Evanđelja (Meštrović, Gecan, Šulentić, Kljaković, Rački, Medović, Kregar, Becić, Šimunović). Crkva i samostan srušeni su u ratu 1992.

LIT.: M. Karamatić, *Suvremena sakralna umjetnost na Plehanu*, Marulić, 1984, 4. — Franjevci Bosne i Hercegovine na raskršću kultura i civilizacija (katalog), Zagreb 1988. R.

**PLEŠE, Nada**, grafičarka (Prezid, 4. IV. 1897 — Zagreb, 20. XII. 1973). Diplomirala je na Akademiji u Zagrebu 1920; specijalizirala grafiku u Berlinu 1924. Bavila se primijenjenom umjetnošću, ilustriranjem medicinskih publikacija te izradom igračaka. Sudjelovala je na Prvoj izložbi jugoslavenske grafike u Lavovu (1927) i na izložbama grupe »Djela« u Zagrebu (1955, 1960) i Beogradu (1956).

**PLEŠE, Zoran**, slikar (Zagreb, 23. VII. 1937). Diplomirao je na Akademiji u Zagrebu 1963. Bio je suradnik Majstorske radionice K. Hegedušića 1963—68. U svojim slikama i crtežima u duhu nadrealizma i nove figuracije destruirao oblike i govori o egzistencijalnim dramama i sukobima (*Satisfakcija*, 1964; *Strah*, 1969; *Homo eroticus*, 1978). U prizorima iz gradske svakodnevice oslobađa kolorit do zvučnih, ekspresivnih vrijednosti (*Ekološka kataklizma*, 1978). U posljednje vrijeme slika i crta životinje (pse i konje), minuciozno oblikujući anatomiju (*Grayhound*, 1990). Samostalno je izlagao u Zagrebu (1968, 1978, 1991). Bavio se restauratorskim radom, voditelj obnove HNK (1967—69) i Starogradske vijećnice u Zagrebu (1970—71). Bavio se i grafičkim oblikovanjem te ilustriranjem knjiga.

LIT.: I. Zidić, *Nadrealizam i hrvatska likovna umjetnost* (katalog), Zagreb 1972. — M. Baričević, *Zoran Pleše* (katalog), Zagreb 1978. — *Ista*, *Zoran Pleše* (katalog), Zagreb 1991. Ma. B.

**PLEŠIVICA**, selo SZ od Jastrebarskog. Srednjovj. župna crkva Sv. Jurja dograđivana je 1668. i 1760. Osim kasnobaroknih oltara (glavni iz 1791) u crkvi je nadgrobni spomenik Ivanu Hrvoju i Evi Dreffell, prikazanima u domaćoj nošnji (oko 1680). Kapela Sv. Franje Ksaverskoga uz groblje ima tlocrt u obliku trolista i kupolu; građena je 1737—56.

LIT.: M. Schneider, O epitafiju Ivana Hrvoja i Eve Dreffell u Plešivici, *Bulletin JAZU*, 1959, 3. — Đ. Cvitanović, *Sakralna arhitektura baroknog razdoblja*, I, Zagreb 1985. — M. Kruhek, *Graditeljska baština karlovačkog Pokuplja*, Karlovac 1993. A. Ht.

**PLETIKOS, Silvio**, slikar (Pula, 1. V. 1921). Studirao slikarstvo u Milanu (A. Guglielmi) i u Zagrebu; pohađao spec. tečaj zidnoga slikarstva. Bio je lik. pedagog u Istri. Od 1961. živi u Brazilu (Santa Catarina). U početku slika ekspresionistički, poslije se približava sezanizmu i kubizmu (*Crna ruka*, 1975). U novijim djelima preoblikuje i interpretira egzotične motive, ispunjene nadrealnim ugođajima (*Snovi*, 1980; *Nepoznata rijeka*, 1988). — Samostalno izlagao u Puli, Blumenau, Florianopolisu, Joinvilleu i Ribeirão Pretu. Bavi se grafikom.



LIT.: S. Moles, Seconda mostra di artisti del Gruppo Nazionale Italiano dell'Istria e di Fiume (katalog), Udine 1979. Ž. Sa.

**PLOMIN**, gradić na kvarnerskoj obali Istre. Ant. ga pisci spominju pod nazivom *Flanona* i *Phanas*; po njemu se nazvao i Kvarnerski zaljev *Sinus Flanaticus*. Postojao kao prapov. gradina, rim. pristanište i municipij, a od kasne antike i kroz čitav sr. vijek kao utvrđeno naselje. Od arheol. nalaza ističu se liburnijski šljem, rim. portretna plastika (mramorna muška i ženska glava iz I. st.), zavjetni žrtvenik epihorskoj božici Iki. — U zgusnutoj strukturi grada ističe se nekoliko kuća renesansnih i baroknih obilježja. — Jezgra jednobrodne crkve Sv. Jurja Starog je romanička; na impostima trijumfalnoga luka nalaze se rustični figuralni reljefi, a na juž. zidu male romaničke bifore i vijenac visećih lukova neposredno ispod krova; na zap. pročelju prigraden je romanički zvonik. Crkva je 1525. produljena prema istoku. Na vanjskome je zidu uzidan ulomak ploče s rustičnim kasnoant. prikazom Silvana na koju je naknadno (XI. st.) uklesan glag. natpis (original je u crkvi, a kopija na izvornome položaju). Od crkv. se predmeta ističe rezbareno *Raspeće* iz XVIII. st. — Župna crkva Sv. Jurja, kasnogotička građevina dovršena 1474, produžena je na zap. strani u doba baroka. U crkvi se nalaze gotičko raspelo, kamena kustodija (1499, uklesano glagoljicom) i drveni kipovi Sv. Antuna pustinjaka, Majke Božje s Djetetom i Sv. Roka; korske klupe i tzv. zlatni oltar izrezbario je 1641–48. nepoznati rezbar. Srebrni kalež, tri relikvijara i pacifikal, venecijanski su radovi iz XVIII. st.

LIT.: A. Degrossi, Il sito della città antica e recenti scoperte, Notizie degli scavi, Roma 1934, str. 3–9. — B. Fučić, Izvještaj s puta po Istri 1949. godine, Ljetopis JAZU, 1953, 57. — B. Marušić, Istarska grupa spomenika sakralne arhitekture s upisanom apsidom, Histria archaeologica, 1974, 1–2, str. 23–24. — V. Ekl, Gotičko kiparstvo u Istri, Zagreb 1982. — B. Fučić, Glagoljski natpisi, Zagreb 1982. — Horvat — Matejčić — Prijatelj, Barok. Br. Ma.

**POCH (Potsch, Patsch), Ivan Adam**, graditelj (Austrija, oko 1732 — Varaždin, 13. I. 1796). Doprinosio gradnju župne crkve Sv. Nikole u Varaždinu (1758–60) koju je 1753. započeo M. Mayerhoffer. Gradio je kuće i palače u Varaždinu i okolici.

LIT.: I. Lentić-Kugli, Varaždinski graditelji i zidari 1700–1850, Zagreb 1981.

**POČUČA, Mirko**, slikar (Gospić, 12. IX. 1915 — Beograd, 15. I. 1988). Diplomirao je na Akademiji u Zagrebu 1941 (M. Tartaglia, K. Hegeđušić); poslije živio u Beogradu. U početku slika pejzaže u duhu impresionizma, nakon čega se opredjeljuje za mrtve prirode i portrete suzdržana kolorita (*Mrtva priroda*, 1967). Samostalno je izlagao u Beogradu, Šibeniku, Neuchâtelu i Bruxellesu.

**PODACI**, selo u Makarskome primorju. Usred groblja, na kojemu je ornamentima ukrašen stećak, nalazi se srednjovj. crkva Sv. Ivana iz XII. st.; uz nju je u XVIII. st. sagrađena barokna župna crkva. Na ulazu u selo je kula s ostacima zidina podignuta za obranu od Turaka u XVII–XVIII. st.

LIT.: N. Bezić-Božanić, Srednjovjekovni spomenici Makarskog primorja, Makarski zbornik, 1970, str. 286–288. — Ista, Kule u Makarskom primorju, ibid., 1970, str. 329–330. — B. Bezić, Predromanička crkva sv. Ivana Krstitelja u Podaci, Prilozi — Dalmacija, 1985. — T. Marasović, Graditeljstvo starohrvatskoga doba u Dalmaciji, Split 1994. N. B. B.

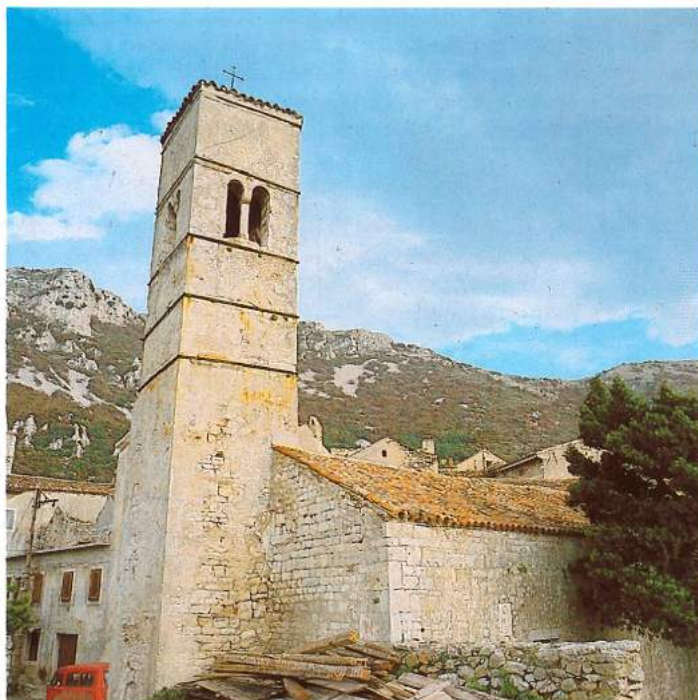
**PODBORŠIĆ, Mihael**, pojasar (Koruška, oko 1727 — Varaždin, 15. III. 1777). Varaždinskim građaninom postaje 1758. Radio crkv. predmete od pozlaćene mjedi i srebra. Njegov je rad monumentalna pokaznica (1759) koja se čuva u crkvi Sv. Nikole u Varaždinu.

LIT.: I. Lentić, Varaždinski zlatari i pojasari, Zagreb 1981. — Horvat — Matejčić — Prijatelj, Barok.

**PODGORA**, selo u Makarskome primorju. U zaseocima Rošćićima i Marinovićima sagrađene su u XVII/XVIII. st. kule za obranu od Turaka. U dijelu sela pri moru nalazi se kapela ljetnikovca obitelji Mrkušić, najzanimljiviji primjer barokne arhitekture u Makarskome primorju. Kristova slika, rad domaćega majstora iz XV. st., u vlasništvu je obitelji Mrkušić. Na groblju su srednjovj. nadgrobne ploče i spomenik Mihovilu Pavlinoviću, rad I. Rendića. Usred sela je župna crkva, sagrađena 1764. U selu je 1962. podignut spomenik posvećen osnutku mornarice 1942 (rad R. Radovića).

LIT.: N. Bezić-Božanić, Kule u Makarskom primorju, Makarski zbornik, 1970. N. B. B.

**PODGRADE**, selo nedaleko od Benkovca. Na prostoru liburnske gradine podignut je u rim. doba grad *Asseria* (koji je imao municipalnu konstituciju). U središtu naselja bio je forum s kapitolijem koji je imao originalan smještaj i rješenje (podignut uz rub zidina, otvoren prema jugu). U glavna gradska vrata uklopljen je poč. II. st. Trajanov slavoluk. U Asseriji je djelovala jedna od radionica liburnskih cipusa.



PLOMIN, crkva Sv. Jurja Starog

LIT.: M. Abramić i A. Colnago, Untersuchungen in Norddalmatien, Jahreshefte ÖAI, 1909, 12. — J. Medini, Epigrafički podaci o munificencijama i ostalim javnim građnjama iz antičke Liburnije, Radovi. Filozofski fakultet — Zadar, 1964–1967, 6. — M. Šticić, Antički grad na istočnom Jadranu, Zagreb 1976. — I. Fadić, Aserijatska skupina liburnskih nadgrobničkih spomenika tzv. liburnskih cipusa, Diadora, 1990, 12. N. Ci.

**PODGRADE**, selo nedaleko od Vinkovaca; u sr. vijeku zove se *Varalya*. God. 1424. zabilježeno je da u mjestu postoji kaštel. Papinski spisi župa 1333–38. spominju da je tu bila crkva. P. je bilo vlasništvo feudalaca Alšana, Talovaca i Dombaja.

LIT.: J. Bösendorfer, Crnice iz slavonske povijesti, Osijek 1910, str. 168.

**PODHORSKY, Stjepan**, arhitekt (Zagreb, 21. XII. 1875 — 13. X. 1945). Završio Specijalnu školu za arhitekturu na Akademiji lijepih umjetnosti u Beču 1905 (Viktor Luntz). Profesor na Obrtnoj školi u Zagrebu 1918–21. i od 1923. Radio u ateljeu H. Bolléa (na rekonstrukciji zagrebačke katedrale, te manastira i crkve u Grgetegu na Fruškoj gori). U početku djelovanja izraziti secesijski modernist, poslije se posvetio sakralnoj arhitekturi, gdje je istraživao i primjenjivao morfologiju predromaničkih crkava; istaknuo se konzervatorskim i restauratorskim zahvatima. Izveo stambenu zgradu Pavlić u Kukuljevićevoj 1 (1901), vilu Heim u Ul. I. G. Kovačića 18 (1906), zgradu Pravoslavne općine u Bogovićevoj 7 (1907), stambenu zgradu i ljekarnu Gayer na uglu Kačićeva 2 i Illice 79 (1908), Obrtni dom na Mažuranićevoj trgu 13 (1908–10), stambene zgrade Vlašić u Nazorovoj 5 (1910–11) i Ramušćak na Marulićevoj trgu 6 (1923), vilu Mikulić na Tuškancu 47 (1925) i stambenu zgradu Beck u Domjanićevoj 15 (1930) — sve u Zagrebu; arkade Židovskoga groblja (1911) i Hrvatski narodni dom (1912–14) u Križevcima; kapelu Sv. Marije u Strmcu Pribičkom (1911), crkve u Sračincu, Đurmancu i Bihaću; crkvu Sv. Ćirila i Metoda na Duvanjskome polju (1925), crkvu Sv. Jurja u Đurđevcu (1929) i franjevačku crkvu u Makarskoj (1929–31, 1938–40); rekonstrukciju župnoga dvora u Strmcu Pribičkom (1910), crkve Presvetoga Trojstva u Krašiću (1911–13), crkve Sv. Križa u Križevcima (1912–13) i crkve u Oštarijama. Sudjelovao u natječajima za Vladinu palaču u Zagrebu (1907, II. nagrada), regulacije Kaptola (1908, II. nagrada) i Preradovićeve trga u Zagrebu (1910, II. nagrada), restauraciju crkve Sv. Križa u Križevcima (1910, I. nagrada), župnu crkvu u Opatiji (1913, I. nagrada), katedralu Sv. Magdalene u Mariboru (1925, I. nagrada), Hipotekarnu banku u Sarajevu (1926, otkup, sa S. Planićem). Izlagao na izložbi »C. M. Medović, O. Iveković i drugi« u Zagrebu 1901, IV. jugoslavenskoj umetničkoj izložbi u Beogradu 1912, Izložbi Hrvatskog društva umjetnosti u Zagrebu 1914. i izložbi »Pola vijeka hrvatske umjetnosti« u Zagrebu 1938.

LIT.: V. Potočnjak, Arhitektura u Hrvatskoj 1888–1938, Građevinski vjesnik, 1939, 4–5. — M. Vidaković, Arhitekt Stjepan Podhorsky, ČIP 1975, 12. — T. Premrl, Stjepan Podhorsky, graditelj crkve u Krašiću i Pribičkom Strmcu, Kaj (posebno izdanje), 1975, 8. — Isti, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Zagreb 1990. A. Las.